

ДЖЕРЕЛА ОНОВЛЕННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ХАРЧОВИХ ПІДПРИЄМСТВ

Вступ. Ринкові відносини передбачають конкурентну боротьбу між різними товаровиробниками, перемогти в якій зможуть ті із них, хто найбільш ефективно використовує всі види наявних ресурсів. Трансформація виробничих відносин, зміна організаційно-правових форм, механізмів і характеру взаємозв'язків господарюючих суб'єктів в економічній системі харчової галузі є головними детермінантами процесу відтворення основних засобів, як базової ланки матеріально-технічного забезпечення підприємств харчової промисловості.

Відсутність науково обґрунтованих концепцій формування механізму оновлення основних засобів стала однією з головних причин, що призвела до кількісного скорочення і якісного погіршення стану основних засобів підприємств харчової промисловості та сільського господарства. Невирішені проблеми оновлення основних засобів набули такої глибини, за якої відбулося наростання масштабів живої праці, скорочення обсягів виробництва продукції та кризові деформації фінансової архітектури галузі. Все це обумовлює актуальність та своєчасність проблеми пошуку джерел оновлення основних засобів харчових підприємств, їх оптимізації та перегляду основних принципів амортизаційної політики.

Аналіз останніх досліджень і публікацій: Питання матеріально-технічного забезпечення підприємств харчової промисловості знайшли належне відображення у наукових працях багатьох вчених-економістів: Крейцева Г.Г., Цал-Цалко Ю.С., Огійчука М.А., Поддєрьогіна А.М., Жаліла Я.А., Русана В.М., Гришовой І.Ю., Потьомкина Л.М., Красноручького О.О., Макаренка П.М., Маліка М.Й., Мармоль Л.О., Мосіюка П.О., Новікова Ю.М., Підлісецького Г.М., Саблука П.Т., Ситника В.П., Тихонова О.В., Топіхи І.Н., Трегобчука В.М., Черевка Г.В., Чупіса А.В., А. П. Павлюка, Д. С. Покришки Я. В. Белінської, О. О. Молдован, Д. В. Ляпіна, Н. С. Медведковой Є. О. Медведкіной, О. О. Єгорова [1- 8] та багатьох інших.

Разом з тим, можна стверджувати, що в їх роботах не знайшли достатнього відображення галузеві аспекти оновлення основних засобів підприємств харчової промисловості. Існує потреба в дослідженні оновлення основних засобів харчових підприємств в контексті достатності та якості джерел, методів та підходів забезпечення реалізації амортизаційної політики тощо. Недостатнім є і вивчення оновлення основних засобів стосовно підприємств Одеської області та Херсонської області.

Постановка завдання. Метою статті є розробка обґрунтованих наукових і практичних рекомендацій щодо формування та ефективного використання джерел оновлення основних засобів підприємств харчової промисловості.

Виклад основного матеріалу. До чинників, які гальмують розвиток харчової промисловості і мають негативний вплив на ефективність діяльності підприємств, крім стану сировини, належить також стан основних засобів.

Так, учений-економіст Г.Г. Кірейцев розглядає капітальні вкладення витрат на технічне переозброєння, реконструкцію й розширення діючих основних засобів і на створення нових, тим самим поєднуючи витрати на просте та розширене відтворення основних засобів [1].

А.М. Поддєрьогін зазначає, що відтворення основних засобів – це процес безперервного їх поновлення, тим самим він розкриває зміст категорії “поновлення” як поступового перенесення вартості і відновлення в натуральній формі, тобто вчений

включає в поняття “поновлення” характеристики простого й розширеного відтворення виробництва [2].

Цікавими, на нашу думку, є міркування авторів які пропонують підійти до формування шляхів фінансування відтворення основних засобів з позиції визначення їх функціонального призначення. Проте ми не погоджуємося з досить обмеженим, на наш погляд, переліком джерел фінансування, який запропонований ученими щодо відтворення основних засобів невикробничого призначення. Багато дослідників відзначають, що внутрішні джерела інвестицій підприємства формуються саме за рахунок амортизаційних відрахувань на діючий основний капітал, а також відрахувань від прибутку на інвестиційні потреби [5-8].

Згідно зі статистичними даними, у дію постійно вводяться нові основні засоби, але, як показує практика, лише незначна частина промислових підприємств здійснює оновлення цих засобів на належному інноваційному рівні, решта, як правило, обмежується заміною зношених деталей чи зміною обладнання на аналогічне. Так, впродовж 2010–2012 рр. рівень інновацій не перевищував 7% у загальному обсягу інвестицій в основний капітал при незначних вкладеннях в основні засоби. Причиною такого стану справ найчастіше є відсутність у підприємств можливості фінансувати ефективно оновлення основних засобів. Внаслідок цього на промислових підприємствах половина обладнання використовується більше двадцяти років, тобто відбувається нагромадження застарілої техніки й устаткування, що знижує продуктивність їх використання та збільшує витрати на утримання й експлуатацію. Варто зауважити, що підприємства, які не використовують передове обладнання та нові технології, перетворюються з часом на аутсайдерів ринку

Проблему оновлення основних засобів та пошуку нових джерел їх модернізації розкрито в аналітичній доповіді провідних науковців Інституту стратегічних досліджень при Президенті України [3,4] В представлених доповідях авторами проаналізовано особливості та тенденції інвестиційної діяльності в Україні у контексті модернізаційних завдань, чинники і ризики для подальшого розвитку інвестиційних процесів.

Вагомим джерелом фінансування капітальних інвестиційних видатків підприємств у післякризовий період стало залучення кредитів банків та інших позик. У 2011-2012 рр. суттєво зросли обсяги капітального інвестування за рахунок кредитних ресурсів, а також їхня частка (16,3 % у 2011 р. та 15,7 % у січні-вересні 2012 р.) у загальному обсязі інвестицій в основний капітал. В умовах нестійкості фінансового становища більшості підприємств це створює ризики управління капіталом на підприємствах, оскільки вимагає постійної підтримки кредитоспроможності та забезпеченості власними коштами з метою збереження можливості продовжувати свою діяльність. Крім того, переважання в структурі кредитних зобов'язань підприємств короткострокових кредитних ресурсів може призвести до зниження ліквідності фінансових активів підприємств внаслідок необхідності погашення кредиторської заборгованості у короткостроковому періоді.

Слід зазначити, що з середини 2012 р. можливості підприємств залучати кредитні інвестиційні ресурси погіршились. Починаючи з червня спостерігається підвищення вартості кредитних ресурсів: у вересні 2012 р. середньозважені процентні ставки за кредитами у національній валюті зросли до 18,9 % порівняно з 14,5 % у травні та 17,2 % у грудні 2011 р.

Для суттєвого підвищення ролі амортизаційних відрахувань у формуванні інвестиційного потенціалу підприємств необхідно забезпечити:

- підвищення норм податкової амортизації основних засобів (згідно з Податковим кодексом України, на транспортні засоби, машини та обладнання норма амортизації не може перевищувати 20 %, мінімально припустимі строки корисного використання – 5 років);
- застосування прискореної амортизації до окремих галузей економіки. Надавати пільгові норми амортизації потрібно не всім основним засобам 4 групи (машини та обладнання) та 5 групи (транспортні засоби), як це зазначено у ст. 145.1.5 Податкового кодексу України.

Насамперед необхідно надати право застосовувати прискорену амортизацію для підприємств, що використовують високотехнологічне обладнання, підприємств ІТ-сектору, агропромислового комплексу;

- застосування бонусної амортизації щодо обладнання для науково-дослідного та дослідно-конструкторського обладнання. При цьому частка витрат на придбання основних фондів повинна обмежуватися фіксованою сумою та не перевищувати 50 % їх вартості. Надання бонусної амортизації не має передбачати у подальшому використання прискореного методу амортизації. У разі великої вартості обладнання такий вид податкової пільги необхідно узгоджувати ще на стадії формування бюджетного процесу, оскільки він призводить до значного недоотримання суми податку на прибуток.

Активізація інвестиційної діяльності у харчовій промисловості, яка має спрямовуватися на оновлення матеріально-технічної бази підприємств, запровадження новітніх технологій виробництва сільгосппродукції на інноваційній основі, поліпшення інфраструктури агровиробництва. Цьому сприятиме:

- надання інформаційної та методичної підтримки інвестуванню у розвиток сільгоспвиробництва, спрощення процесів реєстрації аграрних інвестицій, надання гарантій землекористування інвесторам завдяки механізмам довгострокової оренди, формуванню дієвої системи захисту прав інвесторів, які ведуть виробничу діяльність в аграрному секторі;
- надання пільг у частині звільнення від ПДВ і ввізного мита при імпорті технологій та обладнання для реконструкції і модернізації вітчизняних підприємств сільгоспмашинобудування;
- удосконалення чинних і запровадження нових механізмів пільгового довгострокового кредитування сільськогосподарських товаровиробників під час придбання ними сільгосптехніки, виконання послуг сторонніми організаціями щодо встановлення відповідного обладнання, будівництва тваринницьких комплексів;
- створення сприятливих умов для залучення інвестицій у виробництво біопалива, екологічно чистої та органічної продукції.

Висновки: Одним з головних завдань розвитку харчових підприємств є зацікавлення підприємців проводити модернізацію, якісне оновлення виробництва, завдяки амортизаційній політиці. Підприємствам можна запропонувати:

- постійно переглядати свою облікову політику та при необхідності змінювати метод нарахування амортизації;
- реалізовувати основні фонди, які не використовуються, в іншому разі застосовувати до підприємств штрафні санкції;
- перевести на консервацію тимчасово невикористовуване амортизаційне обладнання.

Сучасна система амортизаційних відрахувань повинна бути головним механізмом підвищення технічного рівня виробничого процесу і оновлення основного капіталу.

Анотація

Проведено дослідження розвитку та наведені пропозиції з вдосконалення матеріально-технічного забезпечення підприємства харчової промисловості.

Ключові слова: матеріально-технічне забезпечення, харчова промисловість, основні засоби, економічна ефективність.

Аннотация

Проведено исследование развития и приведены предложения из совершенствования материально-технического обеспечения предприятия пищевой промышленности.

Ключевые слова: материально-техническое обеспечение, пищевая промышленность, основные средства, экономическая эффективность.

Summary

Research of development and the brought suggestions over is conducted from perfection of logistical support of enterprise of food industry.

Key words: logistical support, food industry, fixed assets, economic efficiency.

Список використаної літератури:

1. Фінанси підприємств : навч. посіб. / [за ред. д.е.н., проф. Г.Г. Кірейцева]. – К. :ЦУЛ, 2002. – 268 с.
2. Фінанси підприємств : підручник / [кер.авт. кол. і наук. ред. проф. А.М. Поддєрьогін]. – 4-те вид., переробл. та доповн. – К. : КНЕУ, 2002. – 571 с.
3. А. П. Павлюк, Д. С. Покришки Я. В. Белінська, О. О. Молдован, Д. В. Ляпіна, Н. С. Медведкова Є. О. Медведкіна, О. О. Єгорова. Пріоритети інвестиційної політики у контексті модернізації економіки України. Аналітична доповідь. - К.: НІСД, 2013. - 48 с.
4. Жаліло Я.А. та ін. Національні проекти в стратегії економічної модернізації України. Аналітична доповідь - К.: НІСД, 2013. - 57 с.
5. Лайко О.І. Відновлення відтворювальної функції амортизації підприємства харчової промисловості.// Економіка харчової промисловості. – 2009. - №2. – С. 11-15
6. Огійчук М. Амортизаційна політика в сільському господарстві / М. Огійчук, В. Коваленко, Л. Кучеренко // Економіка України. – 2003. – № 4. – С. 49–52.
7. Цал-Цалко Ю.С. Статистичне дослідження придатності основних засобів /Ю.С. Цал-Цалко, Ю.Ю. Мороз, В.П. Мороз // Статистика України. – 2007. – № 3. – С. 18–25.
8. Ступницкая Т.М. Повышение эффективности использования основного капитала предприятий пищевой промышленности: дис. на соискание учен. степени канд. экон. наук: спец. 08.00.04 „Экономика и управление предприятиями (предприятия пищевой промышленности)” / Т.М. Ступницкая; Институт проблем рынка и экономико-экологических исследований НАН Украины. – Одесса, 2008. – 213 с.

УДК: 631.11.009

Гришов В.В.

РОЗВИТОК ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВ

Постановка проблеми Сучасні тенденції розвитку аграрної економіки України характеризуються складними кризово-динамічними аспектами взаємодії економічних, фінансових, техніко-технологічних, соціальних процесів, які в нерозривній єдності породжують основні тенденції забезпечення продовольчої безпеки країни, високого рівня конкурентоспроможності харчової промисловості, експортного потенціалу та соціальної сфери національної економіки. Глобалізація світових ринків продовольства і посилення міжнародної інтеграції, необхідність підвищення рівня добробуту населення, складність системи функціонування сфер і галузей національної економіки визначають єдиний напрям побудови і реалізації інституціонально-технологічних змін, спрямований на здобуття належного місця в світовій співдружності – реалізацію інноваційної моделі розвитку вітчизняного виробництва, зокрема аграрного виробництва як однієї з пріоритетних галузей національної економіки.